

REDAKCJA NAUKOWA

ZBIGNIEW GALOR
BARBARA GORYŃSKA-BITTNER
SŁAWOMIR KALINOWSKI

ŻYCIE NA SKRAJU - MARGINESY SPOŁECZNE WIELKIEGO MIASTA

2014

Zbigniew Galor
Barbara Goryńska-Bittner
Sławomir Kalinowski
redakcja naukowa

***Życie na skraju -
marginesy społeczne
wielkiego miasta***

Bielefeld 2014

Redaktor naczelny / Executive Editor:

Piotr Sałustowicz, Warszawa/Bielefeld

Redakcja / Editorial Board:

Jerzy Krzyszkowski, Poland; Arno Heimgarten, Austria; Andreas Hoff, UK;

Marek Szczepański, Poland

Recenzenci / Reviewers:

prof. dr hab. Tadeusz Popławski

dr hab. Karolina Pawlak

Redakcja naukowa / Editors:

Zbigniew Galor – Uniwersytet Szczeciński

Barbara Goryńska-Bittner

Sławomir Kalinowski – Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Utwór w całości ani we fragmentach nie może być powielany ani rozpowszechniany za pomocą urządzeń elektronicznych, kopiujących, nagrywających i innych bez pisemnej zgody posiadacza praw autorskich

© Societas Pars Mundi Publishing / Bielefeld

Książka dostępna jest również jako e-book/This book is also available as e-book:

<http://societas-pars-mundi-publishing.myshopify.com/pages/about-us>

ISBN 978-83-937502-0-7 druk/paper

ISBN 978-83-937502-1-4 e-book

Wydanie I. Nakład 200 egz., Ark. wyd. 45,4

Druk i oprawa / Printing and Binding: Neiko Plus, ul. Zakładowa 11B, 39-400

Tarnobrzeg, tel: +48 15 822 11 27, drukarnia@neiko.pl, www.neiko.pl

Projekt okładki / Cover design: Łukasz Młynarczyk

Skład i łamanie / Typesetting: Sławomir Kalinowski

Spis treści

WPROWADZENIE

(Zbigniew Galor, Barbara Goryńska-Bittner, Sławomir Kalinowski)11

BADANIA NAD MARGINALIZACJĄ I MARGINESEM SPOŁECZNYM

Zbigniew Galor

Margines społeczny a margines socjalny i margines strukturalny.
U podstaw socjologii marginalizacji w świetle badań poznańskich
(2010-2013).....21

Piotr Sałustowicz

Bieda, marginalizacja i wykluczenie społeczne.....47

Maciej Kokociński

Nota o metodzie badania procesu marginalizacji65

Z HISTORII MARGINESU SPOŁECZNEGO POZNANIA

Irena Sarnowska-Gieffing

O wykluczeniu społecznym wśród mieszkańców Poznania XVI-
XVIII wieku z perspektywy onimicznej81

Volker Zimmermann

Prowincja Poznańska jako ostoja przestępczości? O kryminalizacji
polskiej ludności w Prusach i Cesarstwie Niemieckim w długim
wieku XIX.....97

Piotr Gołdyn

Szkice z dziejów prostytucji w Poznaniu do 1939 r.129

Kazimiera Król

Historia i współczesność zjawiska żebractwa w Poznaniu143

MARGINALIZACJA I SAMOMARGINALIZACJA

Agnieszka Ignasiak, Mikołaj Jacek Łuczak

Dynamika marginalizacji społecznej osób długotrwale bezrobot-
nych171

Magdalena Kozera

Czy samodegradacja? Pozytywny i negatywny kapitał ludzki.....201

Roman Pomianowski

Wyuczona bezradność skutkiem marginalizacji i barierą demargi-
nalizacji213

Maciej Kokociński

Marginalizacja społeczna a przemoc domowa243

Spis treści

Paula Molska, Mariusz Mueller

Uzależnienia i ich konsekwencje, czyli poznaniacy w obliczu globalnej pułapki269

Adam Czabański, Marta Stefaniak

Samobójstwa w perspektywie klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Poznaniu. Zjawisko marginalizacji i autodegradacji aż do śmierci.....287

Magdalena Kuczyńska

Zdrowie i choroby mieszkańców Poznania objętych wykluczeniem społecznym301

Joanna Warkocz

O samomarginalizacji i samodemarginalizacji społecznej chorych wśród niepełnosprawnych ze stwardnieniem rozsianym. Wymowa przypadków z badań własnych321

Mikołaj Łuczak

Opieka paliatywno-hospicyjna jako przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu chorych i ich rodzin. Społeczne role podopiecznych hospicjum345

Emilia Kledzik, Patryk Pawełczak

Sytuacja mniejszości romskiej w Poznaniu na przełomie XX i XXI wieku w kontekście marginalizacji363

MARGINES SOCJALNY

Sławomir Kalinowski

Pewni niepewności.....387

Przemysław Pluciński

Bez „prawa do miasta”. O wytwarzaniu przestrzennej (nie)sprawiedliwości na przykładzie Poznania.....405

Joanna Stanisławska, Agnieszka Kozera

Sytuacja mieszkaniowa ludności marginesu socjalnego Poznania..437

Romana Głowicka-Wołoszyn, Joanna Stanisławska, Agnieszka Kozera

Sytuacja i zachowania finansowe ludności z marginesu socjalnego Poznania.....449

Jan Grad

Ekonomiczne uwarunkowania uczestnictwa w kulturze biednych mieszkańców Poznania.....461

Andrzej Wołoszyn, Roma Głowicka-Wołoszyn

Czy kultura ubóstwa? O stylu życia członków poznańskich gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej479

Dominika Kozłowska, Radomir Miński

Bezdomność jako element marginesu socjalnego Poznania 497

Mirosława Cylkowska-Nowak, Maciej Kokociński, Elżbieta Wojtaś, Jan Wojtaś

Usytuowania i wybory społeczno-ekonomiczne osób z niepełno-
sprawnościami: pomiędzy ekskluzją i inkluzją 545

Joanna Kuchta, Jakub Michalski, Sławomir Joachimiak

Ideał dostępności - bezpłatna pomoc prawna dla biednych miesz-
kańców Poznania 579

MARGINES STRUKTURALNY

Katarzyna Dworniczek, Joanna Kuchta

Żebractwo jako źródło dochodów 607

Jakub Michalski, Sławomir Joachimiak

Żebractwo w prawie wykroczeń 625

*Tomasz Kujaczyński, Arkadiusz Bernal, Zbigniew Galor, Sławomir Kali-
nowski*

Ukryta gospodarka Poznania i jego margines społeczny 645

Albert Terelak, Sebastian Kołodziejczak

Zagraniczna emigracja zarobkowa w warunkach marginalizacji 667

Leszek Wieczorek

Prostytucja – konteksty społeczne marginalizacji i jej przeciwdzia-
łania 683

Judyta Józwiak

Szkic do portretu statystycznego przestępcy osadzonego w zakła-
dzie karnym w Kozięłowach 699

DEMARGINALIZACJA

Anna Kościelniak

Demarginalizacyjna funkcja przedsiębiorstw społecznych 717

Monika Brodziak

Odbić się od dna. Studium włączenia społecznego – przypadek Ja-
nusza Smury 737

Monika Mińska, Radomir Miński

Studium człowieka marginesu w oparciu o biografię poety ulicy –
Marycha z Chwaliszewa 761

Zbigniew Łagosz

Inkluzja społeczna a sport - studium przypadku 781

ZESTAWIENIE NOT O AUTORACH 801

Tomasz Kujaczynski
Arkadiusz Bernal
Zbigniew Galor
Sławomir Kalinowski

Ukryta gospodarka Poznania i jego margines społeczny

Pojęcie szarej strefy gospodarczej – marginesu gospodarczego?

Opis zjawiska szarej strefy gospodarczej jest dokonywany w wielu aspektach. Według Guttmana (1977) pioniera w tej dziedzinie jest to: „sektor nieformalny jako marginalna działalność gospodarcza”. W sensie ekonomicznym (Tanzi 1982, Grabowski 1995) to część PKB, która jest niezarejestrowana lub niecałkowicie zarejestrowana i jako taka nie jest mierzona przez oficjalne statystyki. Inaczej, szara gospodarka jest gospodarką niezarejestrowaną, co oznacza gospodarkę nieopodatkowaną, w tym też sensie ukrytą. Natomiast w aspekcie socjologicznym - "antropologiczno-ekonomicznym" (Mars, Altman 1987, Sowa 1990) jest to: nieformalna działalność gospodarcza, przepływ zasobów do indywidualnych osób na ich prywatny użytek, nie przejawia się w oficjalnych rozliczeniach, albo jest lecz pod innymi tytułami i pozostaje w związku z działalnością zawodową (zarobkową) tych osób.

Punktem wyjścia do analizy zagadnienia szarej strefy gospodarczej jest zdefiniowanie tej kategorii. Nawet pobieżny przegląd pojęć dostępnych w literaturze wskazuje na niejednoznaczność tej kategorii. Przykładowo Kozłowski wyróżnia szereg obszarów występowania szarej strefy. Są to:

- praca nierejestrowana (według danych GUS dla 6,9% ogółu pracujących w polskiej gospodarce praca na czarno była zajęciem głównym, a dla 8,8% zajęciem dodatkowym);
- unikanie płacenia podatków przez firmy prowadzące legalną działalność
- działalność firm nielegalnych (fikcyjnych bądź niezarejestrowanych);
- obrót towarowy z zagranicą (przemyt na dużą skalę, fikcyjny tranzyt, eksport i reeksport dużych ilości towaru, zwłaszcza alkoholu, papierosów, sprzętu elektronicznego samochodów, nadużywanie przywilejów celnych np. w sprawie mienia przesiedleńczego); oszustwa podatkowe